

Posudek oponenta na diplomovou práci Viktorie Pošvářové *Česká národní identita v Izraeli – mezi minulostí a přítomností*

Diplomová práce Viktorie Pošvářové pojednává téma kolektivní paměti na příkladu kibucu Sarid založeného sionisty z Československa a paměťové iniciativy z nedávné doby, v níž se zájem současníků z kibucu propojil s politikou přátelství mezi Izraelem a Českou republikou. V teoretické části uvádí autorka na scénu některé koncepty, které v ní používá: koncept kolektivní paměti Maurice Halbwachse a Jana Assmanna, míst paměti Pierra Nory, diasporické identity Rogerse Brubakera a nacionalismu na velkou vzdálenost Benedicta Andersona. V empirické části stručně zachycuje historii založení kibucu a její protagonisty, aby přešla k hlavnímu tématu, jímž je oživení zájmu o tuto minulost u současných obyvatelů kibucu i českých protějšků a paměťová aktivita k němu se vážící, včetně brigád na revitalizaci Masarykova lesa vysazeného první generací osadníků.

Byť jsou v práci zajímavé momenty, jako celek působí rozpačitě. Především není jasné, zda všechny koncepty načrtnuté v první části autorka skutečně potřebuje ke zpracování empirického tématu: například bez Brubakerovy „diasporické identity“ by se obešla, neboť ta se u následujících generací nerozvinula. Její příznaky u první generace lze považovat spíše za přirozený důsledek migrace a usazení. O ustavení diasporické identity by mohlo svědčit právě přetrvávání diasporického vědomí u následujících generací, k němuž ale podle autorky nedošlo.

Ale i koncepty, které jsou oprávněné vzhledem ke zpracovávanému materiálu, zůstávají často při prezentaci tohoto materiálu nepoužity, nebo použity minimalisticky: Masarykův les samozřejmě je dobrým příkladem Norova „místa paměti“, ale autorka se nedostává dál, než k tomuto konstatování. Z použití teoretických konceptů by však měl plynout větší intelektuální zisk – měly by přispět k dosažení poznatků, k nimž bychom bez nich nedospěli. V tomto ohledu však bohužel ani „místa paměti“ ani další koncepty příliš nepřispěly k obohacení autorčiny analýzy, která je do velké míry popisným shrnutím informací o daném tématu.

Vedle těchto obecných výtek chci upozornit na tři sporná místa. Když autorka popisuje židovské osídlení první republiky, konstatuje, že na „Podkarpatské Rusi byly židovské komunity nejméně asimilované i přesto, že Židé zde představovali více než 15% populace.“ Zdravý rozum však většinou předpokládá, že čím větší je podíl nějaké menšiny na celkové populaci určitého území, tím větší je pravděpodobnost, že se nebude asimilovat.

Když popisuje autorka motivace Kutí Zucker k odchodu z Československa do Izraele, konstatuje: „I přesto, že Kutí Zucker pocházela ze sekulární rodiny, setkávala se v dětství se šikanou a antisemitismem.“ Dlouhodobě však nástup moderního antisemitismu koreloval právě se sekularizací a asimilací Židů, takže slovo „přesto“ nedává smysl.

V poslední větě práce autorka tvrdí, že „okolnost, proč se obyvatelé kibucu rozhodli uctít památku založení Československa a oslavit narozeniny presidenta Masaryka právě vysázením lesa“ je možným tématem pro judaisty. I z hlediska autorčiny selekce konceptů, jež jí měly pomoci v její práci, je to však téma spíše pro sociologii paměti než pro judaistiku – ani jeden z konceptů a autorů, které autorka uvádí jako nástroje k aplikaci na dané téma, nepochází z judaistiky.

Ze všech těchto důvodů navrhuji hodnotit práci pouze jako *dobrou*.

Prof. Pavel Barša